

Małgorzata Fronczek

NIEMCY JAKO PARTNER HANDLOWY POLSKI W LATACH 1995-2010

Wprowadzenie

W końcu XX wieku zapoczątkowany został proces zmian politycznych – transformacja ustrojowa państw socjalistycznych, którego skutkiem było głębokie przeobrażenie w strukturze gospodarczej tych państw i przejście z systemu gospodarki centralnie planowanej do gospodarki rynkowej. Towarzysząca tym procesom liberalizacja warunków handlu międzynarodowego umożliwiła pełniejsze włączenie się europejskich byłych państw socjalistycznych w wymianę w skali światowej.

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie zmian jakie nastąpiły w handlu zagranicznym Polski oraz analiza naszej wymiany z Niemcami, które od wielu lat są naszym największym partnerem handlowym. Szczególną uwagę zwrócono na poziom penetracji polskiego rynku przez produkty przywożone z tego państwa.

W pracy wykorzystano dane pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). W przypadku struktury towarowej wykorzystana została klasyfikacja PKWiU. Ze względu na zmiany wprowadzone w tej klasyfikacji w 2008 roku, dane za lata 2009-2010 zamieszczono w oddzielnych tabelach¹. Analiza objęła lata 1995-2010.

1. Potencjał gospodarczy Niemiec jako partnera handlowego Polski

Potencjał gospodarki można mierzyć wieloma zróżnicowanymi miernikami. Dla potrzeb tej pracy ograniczono się do zaprezentowania kilku podstawowych: wartości PKB ogółem, PKB per capita, rocznej zmiany PKB oraz udziału w handlu światowym.

¹ Uwagi metodologiczne zamieszczono w załączniku.

W badanym okresie PKB Niemiec rosło przeciętnie o 1,3% rocznie, a wartość PKB² wzrosła o około 67%. Dla porównania, w tym czasie gospodarka Polski rozwijała się bardziej dynamicznie. Nasze PKB rosło średnio o 4,6% rocznie, a jego wartość wzrosła ponad 2,5-krotnie³. Na początku badanego okresu wartość PKB Niemiec była ponad 6-krotnie wyższa niż wartość PKB Polski. W ciągu 14 lat ta różnica się zmniejszyła. W 2010 roku nasze PKB było nadal mniejsze niż PKB Niemiec, ale już 4-krotnie⁴. Dane zabrano w tabeli 1.

Tabela 1

Kształtowanie się PKB Niemiec i Polski
w latach 1995-2010

	PKB (w mld USD)		PKB per capita (w USD)		Roczna zmiana PKB (w %)	
	Polska	Niemcy	Polska	Niemcy	Polska	Niemcy
1995	286,4	1836,8	7483	22493	7,0	1,9
2000	404,3	2133,0	10568	25952	4,3	3,2
2005	526,1	2586,5	13786	31366	3,6	0,8
2008	688,5	3052,5	18062	33963	5,1	1,0
2009	722,0	2974,7	18925	33373	1,7	-4,7
2010	754,1	3071,3	19747	37567	3,8	3,6

Źródło: OECD Factbooks 2010. OECD, 25 maja 2011. www.oecd.org (6.04.2011); OECD Factbooks 2011-2012. OECD, 7 grudnia 2011. www.oecd.org (6.05.2012).

Biorąc pod uwagę możliwości rozwoju handlu ważnym wskaźnikiem jest PKB per capita. Jego porównanie w dwóch badanych krajach pokazuje, że możliwości nabywcze polskich obywateli są dużo mniejsze niż Niemców. W przeliczeniu na mieszkańca PKB Polski było w całym badanym czasie 2-, 3-krotnie mniejsze niż PKB Niemiec, ale różnica ta stopniowo się zmniejsza. Można więc wnioskować, że Niemcy są atrakcyjnym, ale również wymagającym rynkiem zbytu dla naszych towarów. Dodatkowymi atutami Niemiec, jako partnera handlowego naszego kraju, są bliskość geograficzna i brak barier w wymianie, wynikające z członkostwa obu krajów w Unii Europejskiej.

O potencjale gospodarczym świadczy także udział w handlu międzynarodowym. Niemcy to znaczący uczestnik wymiany międzynarodowej. W badanym okresie zajmowały bowiem czołowe pozycje zarówno na liście największych eksporterów, jak i importerów światowych. Dane zawiera tabela 2.

² Wartość PKB podano w cenach bieżących.

³ OECD Factbooks 2010. <http://stats.oecd.org>, 6.04.2011. Obliczenia własne.

⁴ Ibid.

Tabela 2

Udział Niemiec i Polski w handlu światowym
w latach 1995-2010

	1995	2000	2005	2008	2009	2010
w mld USD						
Eksport światowy	5 033,0	6 364,0	10 431,0	16 070,0	12 490,0	15 237,0
w tym:						
Polska	22,5	31,7	89,3	168,0	134,0	156,0
Niemcy	508,5	551,5	969,9	1 461,9	1 126,0	1 269,0
Import światowy	5 170,0	6 669,0	10 783,0	16 422,0	12 682,0	15 402,0
w tym:						
Polska	30,0	48,9	101,0	204,3	147,0	174,0
Niemcy	443,2	502,8	773,8	1203,8	938,0	1 067,0
Udział w %						
Eksport światowy	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:						
Polska	0,4	0,5	0,9	1,0	1,1	1,0
Niemcy	10,1	8,7	9,3	9,1	9,0	8,3
Import światowy	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:						
Polska	0,6	0,7	0,9	1,2	1,2	1,1
Niemcy	8,6	7,5	7,2	7,3	7,4	6,9

Źródło: International Trade Statistics. WTO, Genewa 1996-2011.

W odniesieniu do eksportu w 1995 i 2000 roku Niemcy wyprzedzane były jedynie przez Stany Zjednoczone. W 2005 roku Niemcy były już największym eksporterem towarów na świecie i tę pozycję utrzymały także w 2008 roku. Niemcy są także bardzo dużym rynkiem zbytu dla towarów pochodzących z innych państw. W badanym czasie zajmowały drugie miejsce na liście światowych importerów dóbr⁵. Sytuacja zmieniła się w 2009 i 2010 roku. Niemcy znalazły się na trzeciej pozycji na liście eksporterów i importerów. Przed nimi uplasowały się Stany Zjednoczone i Chiny.

Na tym tle pozycja Polski jest zdecydowanie niższa. Udział Polski w światowym eksporcie i imporcie wzrósł nieco w badanych latach z poziomu 0,4-0,6% do 1,0-1,2%. Plasowało to jednak nasz kraj w 1995 roku na 34 miejscu na światowej liście eksporterów i na 33 miejscu na liście importerów. W 2010 roku znaleźliśmy się na 28 miejscu na liście eksporterów oraz na 24 miejscu wśród importerów⁶. Dysproporcja jest zatem wyraźnie widoczna.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

2. Miejsce Niemiec w obrotach handlowych Polski z zagranicą

Niemcy zajmują najważniejsze miejsce wśród polskich partnerów handlowych. W układzie geograficznym w naszej wymianie towarowej dominują obroty z krajami rozwiniętymi, do których zalicza się również Niemcy.

Do krajów rozwiniętych sprzedano w 2010 roku 85% wyeksportowanych z Polski dóbr, a przywieziono z nich prawie 67% importowanych do naszego kraju produktów. Wśród tej grupy państw najważniejszymi partnerami handlowymi naszego kraju są państwa członkowskie Unii Europejskiej, a szczególnie Niemcy na które przypada 21-25% naszych zagranicznych obrotów handlowych. Dokładniejsze dane liczbowe prezentuje tabela 3.

Tabela 3

Struktura geograficzna handlu zagranicznego Polski
w latach 1995-2010 (w %)

	Eksport						Import					
	1995	2000	2005	2008	2009	2010	1995	2000	2005	2008	2009	2010
Kraje rozwinięte	75,0	76,3	83,6	83,0	85,6	84,9	74,3	70,9	73,3	69,3	69,1	67,2
W tym:												
EWG/UE	70,0	69,9	77,2	77,8	79,6	79,1	64,6	61,2	65,6	61,9	61,9	59,5
W tym												
Niemcy	38,3	34,9	28,2	25,1	26,1	26,2	26,6	23,9	24,7	23,1	22,3	21,9
EFTA	1,6	1,9	3,0	2,5	2,8	2,3	3,1	2,2	2,7	2,4	2,3	2,4
Kraje ESW	17,3	17,3	10,0	10,3	7,5	8,0	15,4	18,5	11,6	11,6	10,0	11,8
Kraje rozwijające się												
	7,7	6,3	6,4	6,7	6,9	7,1	10,3	10,6	15,1	19,1	20,9	21,0

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa 1996-2011.

W badanych okresie wartość eksportu⁷ naszego kraju wzrosła z niecałych 23 mld USD do ponad 159 mld USD. W tym eksport do Niemiec zwiększył się prawie pięciokrotnie z 8,7 mld USD do ponad 41 mld USD⁸. W tym samym czasie wartość polskiego importu wzrosła z 29 mld USD w 1995 roku do 178 mld USD w 2010. Przy tym wartość towarów przywożonych z Niemiec wzrosła ponad pięciokrotnie: z 7,7 mld USD do 39 mld USD. Bardziej szczegółowe informacje w tym zakresie zostały zawarte w tabeli 4.

⁷ Wartość obrotów podana jest w cenach bieżących.

⁸ Wartość w cenach bieżących.

Tabela 4

Wartość handlu zagranicznego Polski z Niemcami
w latach 1995-2010 (w mln USD)

Lata	Eksport		Import	
	ogółem	do Niemiec	ogółem	z Niemiec
1995	22 894,9	8 777,5	29 049,7	7 736,6
2000	31 651,3	11 043,0	48 940,2	11 701,1
2005	89 378,1	25 224,7	101 538,8	25 053,4
2008	171 859,9	43 104,5	210 478,5	48 555,4
2009	136 641,3	35 679,6	149 569,8	33 418,5
2010	159 757,6	41 786,3	178 062,9	39 015,7

Źródło: Ibid.

3. Struktura towarowa polskich obrotów towarowych z Niemcami

W polskim handlu zagranicznym dominują produkty przemysłowe (tabele 5 i 6). Stanowią one ponad 97% importu i ponad 98% eksportu. Produkty rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa to zaledwie około 2,5% importu i 1,7% eksportu.

Tabela 5

Struktura handlu zagranicznego Polski według PKWiU
w latach 1995-2008 (w %)

Dział PKWiU	Nazwa*	1995		2000		2005		2008	
		EX	IM	EX	IM	EX	IM	EX	IM
01-05	rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	3,0	5,1	1,5	2,9	1,9	2,5	1,6	2,5
10-41	produkty przemysłowe, w tym:	97,0	94,9	98,5	97,1	98,1	97,5	98,4	97,5
10-14	górnictwo i kopalnictwo	6,4	8,9	2,8	9,8	2,0	8,9	1,0	8,7
15-37	przetwórstwo przemysłowe pozostałe produkty**	89,8	85,6	95,0	87,0	95,2	88,2	96,8	85,5
		0,8	0,4	0,8	0,4	0,9	0,3	0,6	3,2
Ogółem		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Oznaczenia według PKWiU 1997 i PKWiU 2004.

** Produkty przemysłowe gdzie indziej niesklasyfikowane (np. antyki, dzieła sztuki, energia elektryczna, ciepła woda).

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa 1996-2009.

Tabela 6

Struktura handlu zagranicznego Polski według PKWiU
w latach 2009-2010 (w %)

Dział PKWiU	Nazwa*	2009		2010	
		EX	IM	EX	IM
01-03	rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	2,1	2,7	1,7	2,7
05-99	produkty przemysłowe, w tym:	97,9	97,3	98,3	97,3
05-08	górnictwo i kopalnictwo	0,8	7,0	0,9	8,9
10-32	przetwórstwo przemysłowe	95,4	87,1	95,6	85,5
	pozostałe produkty**	1,7	3,2	1,8	2,9
Ogółem		100,0	100,0	100,0	100,0

* Oznaczenia według PKWiU 2008.

** Produkty przemysłowe gdzie indziej niesklasyfikowane (np. antyki, dzieła sztuki, energia elektryczna, ciepła woda).

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa 2010-2011.

Większość dóbr przemysłowych stanowiących przedmiot polskiej wymiany z zagranicą to produkty przetwórstwa przemysłowego: prawie cały eksport i ponad 87% przywożonych do kraju dóbr.

Ze względu na główny cel niniejszego artykułu, którym jest zaprezentowanie wskaźnika penetracji importowej polskiego rynku przez towary przywożone z Niemiec, pominięto w dalszej części dokładną analizę struktury towarowej eksportu.

Tabele 7 i 8 zawierają dane pokazujące strukturę towarową dóbr importowanych przez Polskę z Niemiec. Prawie wszystkie towary przywożone do Polski z analizowanego państwa to produkty przemysłowe (produkty rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa stanowią nieco ponad 1% przywożonych z tego kraju towarów).

Największą grupą dóbr przemysłowych, które są importowane z Niemiec jest sprzęt transportowy. W 1995 roku miał on 6,5% udział w tym imporcie i było to około 25% ogólnego importu tych dóbr do Polski. W 2010 roku było to już ponad 15% importu z tego kraju, a równocześnie 29% ogółu takich dóbr przywożonych na polski rynek.

Tabela 7

Import z Niemiec według PKWiU w latach 1995-2008 (w %)

Dział PKWiU	Nazwa	1995		2000		2005		2008	
		Struktura w %	Udział w IM*	Struktura w %	Udział w IM*	Struktura w %	Udział w IM*	Struktura w %	Udział w IM*
01-05	rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	1,1	5,8	0,9	7,1	1,0	9,6	1,4	11,8
10-14	górnictwo i kopalnictwo	0,5	1,6	1,1	2,7	0,8	2,2	0,4	0,9
15-37	przetwórstwo przemysłowe, w tym:	98,4	30,0	97,9	26,6	98,2	26,8	97,3	25,0
15-16	produkty spożywcze, napoje i wyroby tytoniowe	5,4	21,7	3,4	19,3	3,8	19,1	5,6	24,6
17-18	wyroby włókiennicze i odzież	14,8	45,5	5,9	23,5	3,8	19,1	2,4	13,3
19	skóry wyprawione i wyroby z nich	1,1	24,4	0,8	17,1	0,6	12,8	0,3	7,5
20	drewno i wyroby z drewna	0,7	30,2	1,0	30,1	1,2	31,7	1,2	31,6
21-22	masa celulozowa, papier, wyroby z papieru; zarejestrowane nośniki informacji	5,5	30,9	4,8	30,5	4,4	33,9	4,0	34,4
23	koks i produkty rafinacji ropy naftowej	0,7	8,6	1,5	17,9	2,4	17,7	3,3	22,8
24	wyroby chemiczne	14,0	25,8	13,8	24,6	14,1	25,4	14,2	25,7
25	wyroby gumowe i z tworzyw sztucznych	5,5	34,2	7,0	38,2	7,1	37,0	6,3	33,9
26	wyroby z surowców nie-metalicznych pozostałych	2,0	22,5	2,6	28,4	1,7	26,0	2,0	27,9
27-28	metale i podstawowe wyroby z metali	9,6	32,7	11,5	31,3	15,0	32,4	14,9	28,7
29	maszyny i urządzenia	19,9	40,1	17,6	36,5	16,1	34,6	15,5	32,7
30-33	urządzenia elektryczne i optyczne	10,9	22,8	12,5	19,0	11,0	18,5	8,7	12,7
34-35	sprzęt transportowy	6,5	25,7	13,8	27,0	15,5	30,0	17,8	30,5
36-37	produkty wytworzone gdzie indziej nie sklasyfikowane	1,9	27,7	1,7	22,2	1,6	22,2	1,2	15,9
	Pozostałe produkty**	0,0	2,1	0,1	4,1	0,0	0,6	0,9	6,1
Ogółem		100	26,2	100	23,6	100	24,1	100	22,0

* Udział w imporcie dóbr danej grupy ogółem; w obliczeniach uwzględniono strumienie importu o wartości co najmniej 50 tys. USD.

** Produkty przemysłowe gdzie indziej niesklasyfikowane (np. antyki, dzieła sztuki, energia elektryczna, ciepła woda).

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa 1996-2009.

Tabela 8

Import z Niemiec według PKWiU w latach 2009-2010 (w %)

Dział PKWiU	Nazwa	2009		2010	
		Struktura w %	Udział w IM*	Struktura w %	Udział w IM*
01-03	rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	1,1	8,7	1,0	7,9
05-08	górnictwo i wydobywanie	0,4	1,1	0,3	0,7
10-32	przetwórstwo przemysłowe w tym:	95,7	24,5	96,1	24,4
10-12	produkty spożywcze, napoje i wyroby tytoniowe	7,5	27,5	7,0	26,0
13-14	wyroby tekstylne i odzież	2,5	12,3	2,4	12,3
15	skóry i wyroby skórzane	0,3	7,9	0,3	7,7
16	produkcja drewna i wyrobów z drewna	1,0	31,0	0,9	29,3
17-18	papier, wyroby z drewna, korka, słomy, wikliny, papieru; poligrafia i zapisane nośniki informacji	4,2	35,2	4,4	35,6
19	koks i produkty rafinacji ropy naftowej	3,1	25,1	2,7	22,5
20-21	chemikalia, wyroby farmaceutyczne	15,1	26,0	15,6	25,6
22	wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	6,8	35,1	6,7	35,0
23	wyroby z pozostałych surowców niemetalicznych	2,0	30,7	1,9	30,0
24-25	metale i wyroby z metali	14,1	32,4	14,9	31,3
26-28	komputery, wyroby elektroniczne, optyczne, maszyny i urządzenia	22,6	18,6	22,4	18,6
29-30	sprzęt transportowy	14,5	28,1	15,2	29,2
31-32	pozostałe produkty	2,0	18,2	1,7	17,3
35-38	wytwarzanie i dostarczanie energii elektrycznej, wody, gazu	1,4	53,2	1,4	55,8
33, 58-99	produkty przemysłowe niesklasyfikowane gdzie indziej**	1,5	12,6	1,2	11,2
Ogółem przemysł		100,0	22,3	100,0	21,7

* Udział w imporcie dóbr danej grupy ogółem; w obliczeniach uwzględniono strumienie importu o wartości co najmniej 50 tys. USD.

** Produkty przemysłowe gdzie indziej niesklasyfikowane (np. antyki, dzieła sztuki, energia elektryczna, ciepła woda).

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa 2010-2011.

Niemcy są także znaczącym dostawcą maszyn i urządzeń (w tym komputerów) dla Polski. W 2010 roku było to 22% produktów, a jednocześnie prawie 18,6% ogólnego importu maszyn i urządzeń. Dodatkowo, w tym samym czasie z Niemiec pochodziło około 25% wszystkich wyrobów chemicznych importowanych przez Polskę oraz prawie 31% metali i wyrobów z metali.

Ogółem produkty przetwórstwa przemysłowego to 96% produktów importowanych z analizowanego kraju. Stanowiły one w 2010 roku niemal 25% takich dóbr przywożonych do Polski łącznie.

4. Wskaźnik penetracji importowej polskiego rynku przez towary pochodzące z Niemiec

Wskaźnik penetracji importowej informuje o tym, jaka część krajowego popytu zaspokajana jest przez importowane produkty. Dla potrzeb niniejszej pracy przeprowadzono obliczenia, które pokazują jaką część polskiego popytu na dobra przemysłowe zaspokajają produkty pochodzące z Niemiec. Ze względu na dominującą pozycję dóbr przemysłowych w naszej wymianie zagranicznej, dalsza analiza polsko-niemieckich obrotów handlowych została poświęcona głównie importowi tej właśnie grupy produktów.

Tabela 9 prezentuje wyniki obliczeń obrazujące poziom penetracji importowej polskiego rynku w podziale na kierunki geograficzne wymiany⁹. Importowane produkty zaspokajają coraz większą część naszego popytu. W 1995 roku pokrywały około 25% polskiego popytu, a w 2010 już ponad 48%. W największym stopniu zapotrzebowanie na dobra zaspokajają w Polsce produkty przywożone z krajów rozwiniętych (36,1%), w tym w 1995 roku towary pochodzące z Niemiec zaspokajały 6,6% polskiego popytu, w 2010 już ponad 10%.

Tabela 9

Wskaźnik penetracji importowej polskiego rynku według kierunków geograficznych w latach 1995-2010 (w %)

Lata	1995	2000	2005	2008	2009	2010
1	2	3	4	5	6	7
Kraje rozwinięte	18,6	25,3	30,8	31,8	35,2	36,1
w tym: EWG/UE	16,2	21,8	27,5	28,4	31,8	32,4

⁹ Obliczenia dotyczą wszystkich rodzajów dóbr według PKWiU.

cd. tabeli 9

1	2	3	4	5	6	7
w tym Niemcy	6,6	8,4	10,1	10,1	10,2	10,4
EFTA	0,8	0,8	1,1	1,1	1,1	1,2
Kraje ESW	3,9	6,6	4,9	5,3	4,8	5,9
Kraje rozwijające się	2,6	3,8	6,4	8,8	9,5	10,0
Ogółem	25,1	35,7	42,0	45,9	46,7	48,7

* Udział importu w zaspokajaniu wewnętrznego popytu; $Wpim = IM / (Pp - EX + IM)$ gdzie: $Wpim$ – wskaźnik penetracji importowej; IM – import, Pp – produkcja sprzedana (przemysł), produkcja towarowa (rolnictwo), EX – eksport, w obliczeniach uwzględniono wartość produkcji sprzedanej przemysłu i wartość produkcji towarowej rolnictwa łącznie.

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego, GUS, Warszawa 1996-2011; Rocznik Statystyczny Przemysłu, GUS, Warszawa 1996-2011; Rocznik Statystyczny Rolnictwa, GUS, Warszawa 1996-2011; obliczenia własne.

Warto w tym kontekście przyjrzeć się, jak kształtuje się poziom penetracji importowej polskiego rynku w podziale na poszczególne grupy towarów przemysłowych. Wyniki przeprowadzonych obliczeń zebrano w tabelach 10 i 11.

Wskaźnik penetracji polskiego rynku dóbr przemysłowych wzrósł w badanych latach z 26% do 49,5%. Towary pochodzące z Niemiec zaspokajały w 1995 roku polski popyt na produkty przemysłowe w 7%, a w 2010 poziom ten wzrósł do 11%.

W poszczególnych grupach dóbr sytuacja jest jednak bardzo zróżnicowana. Biorąc pod uwagę cały polski import, najwyższe wartości wskaźnika można zaobserwować w odniesieniu do: urządzeń elektrycznych i optycznych (99,2%), sprzętu transportowego (84%), wyrobów tekstylnych (99,5%), skór (91,1%) oraz wyrobów chemicznych (78,6%).

Tabela 10

Penetracja importowa polskiego rynku przez towary z Niemiec według PKWiU w latach 1995-2008 (w %)

Dział PKWiU	Nazwa	1995		2000		2005		2008	
		ogółem	Niemcy	ogółem	Niemcy	ogółem	Niemcy	ogółem	Niemcy
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10-14	Górnictwo i kopalnictwo	28,1	0,4	47,2	1,3	50,2	1,1	51,5	0,5
15-37	Przetwórstwo przemysłowe,	28,6	8,6	39,7	10,6	47,9	12,8	51,0	12,8
15-16	w tym: produkty spożywcze, napoje i wyroby tytoniowe	9,4	2,0	9,8	1,9	13,5	2,6	17,9	4,4

cd. tabeli 10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
17-18	wyroby włókiennicze i odzież	50,9	23,2	67,1	15,8	74,3	14,2	79,9	10,7
19	skóry wyprawione i wyroby z nich	31,3	7,6	59,7	10,2	80,6	10,3	77,2	5,8
20	drewno i wyroby z drewna	8,0	2,4	13,0	3,9	19,5	6,2	19,3	6,1
21-22	masa celulozowa, papier, wyroby z papieru; zarejestrowane nośniki informacji	23,9	7,4	26,3	8,0	28,7	9,7	29,4	10,1
23	koks i produkty rafinacji ropy naftowej	13,5	1,2	15,5	2,8	30,2	5,3	26,0	5,9
24	wyroby chemiczne	45,1	11,6	59,9	14,7	64,9	16,5	72,9	18,8
25	wyroby gumowe i z tworzyw sztucznych	31,4	10,7	39,7	15,2	42,4	15,7	44,9	15,2
26	wyroby z surowców nie-metalicznych pozostałych	17,8	4,0	19,3	5,5	19,6	5,1	18,6	5,2
27-28	metale i podstawowe wyroby z metali	25,3	8,3	39,4	12,3	51,0	16,5	50,9	14,6
29	maszyny i urządzenia	46,6	18,7	64,5	23,6	73,6	25,4	69,8	22,8
30-33	urządzenia elektryczne i optyczne	50,1	11,4	68,9	13,1	80,0	14,8	93,8	11,9
34-35	sprzęt transportowy	34,6	8,9	60,5	16,3	77,2	23,2	78,3	23,9
36-37	produkty wytworzone gdzie indziej nie sklasyfikowane	20,4	5,6	30,9	6,9	36,2	8,0	37,6	6,0
Pozostałe produkty*		0,1	0,0	0,2	0,1	0,4	0,0	1,6	0,9
Ogółem przemysł		26,0	7,1	37,0	8,9	43,5	10,6	47,5	10,5

* Produkty przemysłowe gdzie indziej niesklasyfikowane (np.: antyki, dzieła sztuki, energia elektryczna, ciepła woda).

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego, GUS, Warszawa 1996-2009; Rocznik Statystyczny Przemysłu, GUS, Warszawa 1996-2009; Rocznik Statystyczny Rolnictwa, GUS, Warszawa 1996-2009; obliczenia własne.

W 2010 roku produkty przywożone z Niemiec pokrywały w największym stopniu nasz popyt na maszyny i urządzenia (18,5% wewnętrznego zapotrzebowania), sprzęt transportowy (prawie 24,5%), wyroby chemiczne (20%).

Tabela 11

Penetracja importowa polskiego rynku przez towary z Niemiec według PKWiU w latach 2009-2010 (w %)

Dział PKWiU	Nazwa	2009		2010	
		ogółem	Niemcy	ogółem	Niemcy
1	2	3	4	5	6
05-08	górnictwo i wydobywanie	44,1	0,5	50,0	0,4

cd. tabeli 11

1	2	3	4	5	6
10-32	przetwórstwo przemysłowe w tym:	54,8	13,4	56,8	13,8
10-12	produkty spożywcze, napoje i wyroby tytoniowe	18,8	5,2	20,8	5,4
13-14	wyroby tekstylne i odzież	92,0	11,3	99,5	12,2
15	skóry i wyroby skórzane	82,1	6,5	91,1	7,0
16	produkcja drewna i wyrobów z drewna	17,4	5,4	17,8	5,2
17-18	papier, wyroby z drewna, korka, słomy, wikliny, papieru; poli- grafia i zapisane nośniki infor- macji	39,8	14,0	38,9	13,9
19	koks i produkty rafinacji ropy naftowej	24,0	6,0	23,1	5,2
20-21	chemikalia, wyroby farmaceu- tyczne	75,5	19,6	78,6	20,1
22	wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	44,7	15,7	44,2	15,5
23	wyroby z pozostałych surowców niemetalicznych	18,4	5,7	19,1	5,7
24-25	metale i wyroby z metali	52,9	17,1	55,2	17,3
26-28	komputery, wyroby elektro- niczne, optyczne, maszyny i urządzenia	96,1	17,9	99,2	18,5
29-30	sprzęt transportowy	91,5	25,7	84,0	24,5
31-32	pozostałe produkty	52,3	9,5	61,2	10,6
35-38	wytwarzanie i dostarczanie energii elektrycznej, wody, gazu	2,4	1,3	2,5	1,4
33, 58-99	produkty przemysłowe nie- sklasyfikowane gdzie indziej	42,5	5,3	38,9	4,3
Ogółem przemysł		47,5	10,7	49,5	10,9

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa 2010-2011; Rocznik Statystyczny Przemysłu. GUS, Warszawa 2010-2011; Rocznik Statystyczny Rolnictwa. GUS, Warszawa 2010-2011; obliczenia własne.

Podsumowanie

Import z Niemiec ogranicza się w zasadzie do produktów przetwórstwa przemysłowego. Są to w szczególności: sprzęt transportowy, maszyny i urządzenia dla przemysłu, komputery, wyroby chemiczne, wyroby z metali. Łącznie stanowią one niemal 70% importu z tego kraju.

Zauważyć można, że istnieje dość wyraźna zależność pomiędzy udziałem grupy towarów w imporcie z Niemiec a poziomem penetracji rynku. Zależność ta polega na tym, że wartość wskaźnika penetracji importowej przez produkty

z danej grupy można w około 64% wytłumaczyć ich udziałem w imporcie z Niemiec¹⁰.

Jednocześnie inne obliczenia wskazują, że nie ma wyraźnej zależności pomiędzy udziałem niemieckich dóbr w polskim imporcie poszczególnych grup towarów a poziomem penetracji importowej naszego rynku przez produkty pochodzące z badanego kraju. Te produkty, które mają duży udział w imporcie do Polski podobnych dóbr niekoniecznie w znacznym stopniu pokrywają także zapotrzebowanie na nie konsumentów¹¹.

Przeprowadzona analiza wskazuje, że z uwagi na wartość PKB ogółem oraz PKB per capita Niemcy są atrakcyjnym rynkiem zbytu dla polskich towarów. Jednocześnie są także znaczącym źródłem dostaw dla polskich konsumentów i producentów. Wprawdzie ich rola jako partnera handlowego naszego kraju wydaje się nieco zmniejszać (świadczy o tym zmniejszający się udział w polskim imporcie i eksporcie ogółem), to jednak Niemcy od wielu lat znajdują się na pierwszym miejscu na liście zagranicznych odbiorców polskich towarów oraz dostawców do naszego kraju. W najbliższym czasie raczej nie należy spodziewać się zmiany tej sytuacji, chociaż nie wolno zapominać o bardzo dynamicznie rozwijającym się konkurencie na rynku światowym – Chinach, których towary już teraz wypierają niektóre rodzaje produktów importowanych przez Polskę z innych państw.

Załącznik

Uwagi metodologiczne

W obliczeniach dotyczących struktury towarowej importu z Niemiec oraz wskaźnika penetracji importowej wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego. Posłużono się w tym celu Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług (PKWiU), Polską Klasyfikacją działalności (PKD) oraz Polską Scaloną Nomenklaturą Celną (PCN) zgodnie z obowiązującymi kluczami powiązań.

¹⁰ Współczynnik determinacji poziomu penetracji importowej rynku według grup towarów przez udział w imporcie z Niemiec, według grup towarowych wynosi ok. 63,8%. Obliczenia własne na podstawie: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa 2010-2011; Rocznik Statystyczny Przemysłu. GUS, Warszawa 2010-2011; Rocznik Statystyczny Rolnictwa. GUS, Warszawa 2010-2011.

¹¹ Współczynnik determinacji poziomu penetracji importowej rynku według grup towarów przez udział w imporcie Polski według grup towarowych wynosi ok. 5,1%.

Polska Klasyfikacja Działalności (PKD) została wprowadzona w 1997 roku¹². Opracowano ją na podstawie Europejskiej Klasyfikacji Działalności¹³ (EKD). W 2004 roku PKD została zmieniona¹⁴, a obecnie obowiązuje wersja z 2007 roku tzw. PKD 2007¹⁵.

Klasyfikacja PKWiU jest oparta na PKD. Została wprowadzona 1 lipca 1997 roku¹⁶ i zastąpiła obowiązującą do tego momentu klasyfikację SWW. W kwietniu 2004 roku opublikowano nową klasyfikację PKWiU¹⁷, która następnie 1 stycznia 2009 roku została zastąpiona przez PKWiU 2008¹⁸.

W pracy wykorzystano grupowanie według PKWiU 1997 (dla lat 1995 i 2000), PKWiU 2004 (dla lat 2005, 2008) oraz PKWiU 2008 (dla lat 2009, 2010). Dane dotyczące importu gromadzone przez GUS według czterocyfrowych kodów PCN zostały przypisane do odpowiednich działów PKWiU zgodnie z obowiązującym w danym roku kluczem powiązań.

Ostatnie ze wspomnianych zmian w klasyfikacji PKWiU w 2009 roku spowodowały przesunięcie niektórych produktów do innych działów. W związku z tym, dane dotyczące wartości handlu zagranicznego oraz produkcji sprzedanej przemysłu (według PKWiU 2008) stały się nieporównywalne z latami wcześniejszymi. Wprowadzono przy tym nowy klucz powiązań pomiędzy PKWiU/PKD a kodami PCN. Z tego też względu dane z lat 2009-2010, wykorzystujące klasyfikację PKWiU 2008, zamieszczono w oddzielnych tabelach.

W przypadku niektórych towarów, dla przeprowadzenia obliczeń konieczne było także zastosowanie sumowania wartości eksportu, importu i produkcji sprzedanej produktów zaklasyfikowanych do dwóch lub więcej działów PKWiU/PKD.

Literatura

International Trade Statistics. WTO, Genewa 1996-2011.

OECD Factbooks 2010. <http://stats.oecd.org>, 6.04.2011.

¹² Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 października 1997 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności. Dz.U. 1997, nr 128, poz. 829.

¹³ Official Journal of the European Communities nr L 293 z 1990 roku.

¹⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 2004 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności. Dz.U. 2004, nr 33, poz. 289.

¹⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności. Dz.U. 2007, nr 251, poz. 1885.

¹⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 marca 1997 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Dz.U. 1997, nr 42, poz. 264.

¹⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 kwietnia 2004 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Dz.U. 2004, nr 89, poz. 844.

¹⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Dz.U. 2008, nr 207, poz. 1293.

- OECD Factbooks 2010. OECD, 25 maja 2011. www.oecd.org (6.04.2011); OECD Factbooks 2011-2012. OECD, 7 grudnia 2011. www.oecd.org (6.05.2012).
- Official Journal of the European Communities nr L 293 z 1990 roku.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego, GUS, Warszawa 1996-2011.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa 1996-2009.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa 1996-2009.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa 1996-2011.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa 2010-2011.
- Rocznik Statystyczny Przemysłu. GUS, Warszawa 1996-2009.
- Rocznik Statystyczny Przemysłu. GUS, Warszawa 1996-2011.
- Rocznik Statystyczny Przemysłu. GUS, Warszawa 2010-2011.
- Rocznik Statystyczny Rolnictwa. GUS, Warszawa 1996-2009.
- Rocznik Statystyczny Rolnictwa. GUS, Warszawa 1996-2011.
- Rocznik Statystyczny Rolnictwa. GUS, Warszawa 2010-2011.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 października 1997 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności. Dz.U. 1997, nr 128, poz. 829.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 marca 1997 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Dz.U. 1997, nr 42, poz. 264.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 2004 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności. Dz.U. 2004, nr 33, poz. 289.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności. Dz.U. 2007, nr 251, poz. 1885.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Dz.U. 2008, nr 207, poz. 1293.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 kwietnia 2004 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Dz.U. 2004, nr 89, poz. 844.

GERMANY AS THE POLAND'S FOREIGN TRADE PARTNER IN YEARS 1995-2010

Summary

The paper aims to discuss the changes in Poland's foreign trade with Germany between 1995 and 2010. It also attempts to analyze the level of import penetration rate of the Polish market by German goods. The data quoted in the paper indicate that Germany are our main supplier of the commodities. In researched period, share of this country in Polish imports and exports maintains at the similar level 25-30%. Generally, about 11% Poland's total demand for the industrial products in 2010 was supplied with commodities imported from Germany. The most important goods imported from this country are: transport equipment, machinery, chemicals, basic metals and fabricated metal products. Also the import penetration rate is the highest for these groups of products (transport equipment – 24,5%, machinery – 18,5%, chemicals – 20,1%).

The high import penetration rate seems to be correlated with the share of a particular commodity group in imports from Germany. Value of this rate can be in 64% explained by the share of the commodity group in the Poland's imports from the researched country.